

॥ अर्थ ॥ करणधिकारः बंधनसंक्रमणवृद्धणाय उद्धरणाय उद्दीरणाय नुवसामणानिहती निकाय
णवित्रिकरणं १ अस्याव्याख्या इह करणशब्देन सहपत्येति सामानाधिकरण्यासिद्धानात्
त्येकं संबंधनीयः तद्यथा बंधनकरणं संक्रमणकरणमित्यादि । तत्र बंधो नाम कर्मपुद्गलानां
जीवपदेशैः सहवद्वायसिं डवदन्तो न्यानुगमः संक्रमः प्रकृतिस्थित्यनुसागपदेशान्
मन्यकर्मरूपतया स्थितानां मन्यकर्मस्वरूपेण व्यवस्थापनं स्थित्यनुसागयोर्वृद्धकरणं
उद्धर्तनां तयोरेव कस्वीकरणमपवर्तनां कर्मपुद्गलानां कालप्राप्तानामुदयः प्रवेश
नं उद्दीरणं कर्मपुद्गलानां उदयोद्दीरणानि धत्ति निकायनाकरणं ६ योग्यत्वेन व्यवस्था
पनं पशामनां उद्धर्तनापवर्तनावर्जोषकरणं योग्यत्वेन व्यवस्थापनं निधत्तिः समस्त
करणयोग्यत्वे व्यवस्थापनं निकायनां नक्तस्वरूपबंधादिनिबंधनस्तांश्च जीवतीयेति
शेषा बंधनादीनां दीनीतुं ते तेषां बुत्पत्तिं तावात् तद्यद्भि बध्यते ६ उपकारकम्येन त
बंधनं संक्रम्यते ६ न्यप्रकृत्यादिरूपतया व्यवस्थाप्यते येन तत्संक्रमणं उद्धर्तनेषाव

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

* सम्यग्मिष्या
दृष्टिः सम्यग्मि
ष्या दृष्टित्वे

* परप्रकृतिपु
मं क्रान्ते दलिक
श्चावलिकामा
त्रे व्यावृत्तवृ
त्तनादिसकल
करणायोग्य
मवगंतव्यं

विशेषलक्षणं चिदं तद्यथा मूलप्रकृतिः परस्परं न संक्रमयति दर्शनमोहनीयचारित्र्यमो
मोहनीययोः परस्परं संक्रमो न भवति। तथा येषि च चार्थपि परस्परं न संक्रमयति तथा
यस्मिन् मोहनीये योऽङ्ग उरवतिष्ठते स तदः न्यवनसंक्रमयति यथा मिष्या दृष्टिर्मिष्या
वैसम्यादृष्टिः सम्यक् सा सादनाः सम्यग्मिष्यादृष्टयश्च न किमपि दर्शनमोहनीयं कापि
संक्रमयति अविशुद्धदृष्टिवात् यतो बंधना वे दर्शनमोहनीयस्य संक्रमो विशुद्धदृष्टेरेव
नाः विशुद्धदृष्टेः अन्यच्च संक्रमावलिकागतं उदयावलिकागतं न हर्त्तनावलिकागतं
नुपशांतं च मोहनीयं दर्शनमोहनीयविकरतिहेमित्येतात्तिसकलकरणयोग्यानि दर्श
नत्रिकं नुपशांतमपि संक्रमयति यस्यां प्रकृतो प्रकृत्यंतरं संक्रमते तस्याः पतदुद्वति
सज्ञा सप्रतिक्रमेण वा विशेषणं संक्रमेण सति नियममाह अंतरकरणं मिक एव
रित्तमो देहपुष्टिसंक्रमणं अन्तर्बसेमगाणं च सच्चिदं रं बंधे इहोपशमश्रणाचारित्र्यमो
हनीयोपशमाधमेकविंशतिप्रकृतीनां रूपकश्रेण पुनः कषायोऽकक्षणा नंतरं

३१

॥ संक्रमोऽवगंतव्यः
किमर्द्धवेनेत्याह
वेधे वेधकालेन
वेन्यदा यद्यो कथं
क वदेमं क्रम
स्य सामान्यं लक्ष
णं लक्षणं निश्चि
पवादा नियम
श्लोकः सप्रतिय
उक्तं यस्यां प्रकृ
तेर्बन्धः सा प्रकृत्य
तरदलिकं संक्रम
णं प्रतिपत्तयह
इति तत्रापवाद
माह ॥ तिस्र्युवा
लियासु सम्यक्
कृणियासु उप
दिगाहोर्ध्वमेन
लणाऽमुञ्चाव
लियासु पटम
विज्ञा ससासु
वियवेदो
अंतरकरणं क
ने प्रथमस्थितौ
तत्प्रसादलिक
सु समया नासु
मतीषु च त्वारा
पि संक्रमो अप
व्रताः न स्य अत
रकरणं हते सति
इत्यस्य बलिप
तद्वत् न भवति

॥ नत्वऽनामुपूर्वा तद्यदि ॥ ३२ ॥

त्रयोदशप्रकृतीनां अंतरकरणे कृते सति चारित्र्यमोहे पुरुषवेदसंघोलनच उभयलक्षणे न उशे
षे बंधाभावात् आनुपूर्व्याऽनुक्रमेणैव संक्रमो न भवत्या पुरुषवेदसंघोलन क्रोधादाववसंक्रमयति ना
न्यत्र संघोलन क्रोधमपि संपमानादाविवन उ पुरुषवेदसंघोलनमानमपि संपमानादावेव न उ संघोल
न क्रोधादौ संघोलनमायामपि संघोलनलो स एव न उ संपमानादाविति अन्यत्र अंतरकरणात् तत्र म
पकारैः क्रमो क्रमेण वा बंधे बंधकाले संक्रमोऽवगंतव्यः इति गार्वाक्यः तत्प्रांतरकरणे च उर्ध्वपि संघोलनेषु
षष्ठसंस्थे तौ समयो नावलिकात्रिकशेषौ यो पुरुषवेदे उ समयो नाघावलिकाशेषौ यो त किमपि प्रकृतं
तरं दलिकं संक्रमति तथा मिष्या वेदपिते सति सम्यग्मिष्या वै मिष्या च सम्यग्मिष्या वयोश्च कपित
यो सतोः सम्यक् संक्रम्य सम्यग्मिष्या वयोश्चोदलितयोः सतोर्मिष्या वै च न किमपि संक्रमति संप
तिसंक्रमे साद्यः क्वादिच उर्ध्वं विचार्यते मम क्रमस्य मिष्या च नरधिकमनुष्यदिकदेवदिक
चेकियसप्तकाक्षरकसप्तकतीर्थकरो द्वे गोत्राश्च उष्टय रूपं प्रकृतयोः क्वसंक्रमेवादे
वसाद्यः क्वसंक्रमोऽज्ञेयासाताः सातवेदनीयनीचनविगोत्राणां उपरावर्तमानत्वा मिष्या च स
वविशुद्धसम्यग्दृष्टेरेव संक्रमसंभवेन कादाचित्कदा क्वसंक्रमोऽपि साद्यः क्व एव संक्रमोऽव

अत्र चारित्र्यमो
हनीयत्वेन एता
वपुः प्रकृतयो
र्यते

॥ साऽत्राणां
क्वे अहं वाय
मचेधुवेमं तं क
माणं साऽत्रो
वायमसामिज्ञा
वेदणीयानी
एदि ॥

एतदुक्तं नवति

三

[illegible]

माणमंगुलमात्रकेत्रस्यासंख्येतमेनागोयावंतः प्रदेशास्त्रावमंख्योरपि यते इदं केत्रतो निरूपणं काल
तस्मात्संख्या निरूप्यमाणवसर्पिणीतिरुद्धारः अयंच संक्रमो यथा प्रवृत्त संक्रमावसानेन वति प्रायः तद्य
पूर्वकरणदयो बंधमानानामशुचपृथतीनां संबधिकं मीदलिकं पतिसमयमसंख्ययगुणतया बद्धा
माना सुपृथतिषु यत्पक्षिपंतिसगुणसंक्रमयुगेनासंख्ययलक्षणनगुणकारेण संक्रमो गुणसंक्रमः नुह
नना संक्रमस्य चयं विधिः मिथ्या वा विरत्या दृढजनदेउ संसवे उहल्यमानपृथतीनां प्रथमतः पलो
पमा संख्यय सागमात्रं स्थितिरंम मुक्तिरति ततः पुनरपि पलोपमा संख्यय सागमात्रमेव द्वितीयं
स्थितिरंम मेवंपलोपमा संख्यय सागमात्राणि स्थितिरंमानि प्रस्मात् विशेषदीनानि ताव
त्किरति यावद्विचरं स्थितिरंम सर्वाण्यपि चतानि प्रत्येकं मंत मुक्त तै नोत्कीर्यते स्थितिरंम ना
वोत्किरणविधिरयं प्रथमे समये स्त्रोकं दलिक मुक्तिरति द्वितीयततो संख्ययगुणं मेव तावदा
यं यादंत मुक्त तै चरमसमयः तानि चोत्कीणीनि स्थितिरंम डा निस्स्थाने परस्थाने वरं प्रक्षि
प्यते तद्यथा प्रथमे स्थितिरंम डे धं प्रथमे यत्क मीदलिकमन्यपृथतिषु प्रक्षिप्यते तस्त्रोकं य
स्वस्थान एवाधस्तात् प्रक्षिप्यते तत्रतो संख्ययगुणं ततो पि द्वितीयसमस्ययस्वस्थाने प्रक्षिप्य

४

तेतदसंख्ययगुणं परपृथतिषु पुनर्यत्पक्षिप्यते तत्प्रथमसमयपरस्थानप्रक्षिप्ता विशेषदीनां एवं प्रा
तसमयं स्वस्थानप्रक्षिप्तानि पूर्वस्मात् असंख्ययगुणानि परस्थानप्रक्षिप्तानि उ पूर्वस्मात् प्रविशेषदीना
निक मीदलिकानि तावदा चानियावदंत मुक्त तै चरमसमयः एवं सर्वेषु स्थितिरंम ने पुवाचं चरम
स्थितिरंम मयंत मुक्त तै नोत्कीर्यते तस्य चयत्प्रदेशा यंत उदया वलिका गंत मुक्ता शेषं सर्वमपि ग
रस्थाने पतिसमयमसंख्ययगुणं दृष्टा तावत् प्रक्षिप्यते यावद्वरमसमयः चरमसमये पुनर्यत्पक्षिप्यते
मसर्वसंक्रमः एते नैव सर्वसंक्रमलक्षणं देयं तदेव मुक्त उहलजा संक्रमः तद्यनुदीर्णयाः कर्मदलि
कं सदातीयपृथता बुदीर्णयां समानकालस्थितौ य संक्रमयति संक्रमयिवा चानुसवति यथा
मनुकुगतो बुदीर्णयां शेषगतित्रयमित्यादिसिबुक संक्रमः परमेष्ठकरणं न सवति तत्र कृणा सा
वात्करणं द्विसले रंपवीर्यमुच्यते अले र्णो पिचाः योगी द्विचरमसमये ११ पृथती सिबुक संक्रमे
ण संक्रमयति तद्य सिबुक संक्रमेण संक्रांतं दलिकं न सर्वथा पतद्वदपृथतिरूपतया परिणम
तिततो नायं करणं सिबुक संक्रम एव प्रदेशानुभवः इति संक्रमविचारः कर्मपृथतिवृत्तिगतः

